

ASPECTE DOCTRINARE ȘI NORMATIVE PRIVIND EVOLUȚIA CONCEPTULUI DE CADUCITATE LA NIVEL INTERNAȚIONAL

CZU: 347.131.25

Ștefan BELECCIU¹

Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Valeria BEJENARI²

Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

ABSTRACT. *The concept of the lapse originated from Roman private law, so the theoretical constructions of this concept are transposed from civil law. The extension of the applicability of the lapse in the internal legislation of the states of the world served only for a better understanding of its foundations, respectively, the present study will aim to highlight the particularities of this concept more from the perspective of civil law, appealing to foreign doctrine, especially the French, Italian, German, Romanian, as well as the history of the institution of the lapse with the influences it has suffered over time from French, Italian, German, and Romanian law.*

Key-words: *concept of the lapse, Roman private law, French law, Italian law, German law, foreign doctrine, romanian space.*

REZUMAT. *Conceptul de caducitate a luat naștere din dreptul privat roman, așadar construcțiile teoretice ale acestui concept sunt transpuse din dreptul civil. Extinderea aplicabilității caducității în legislațiile interne ale statelor lumii a servit doar la o mai bună înțelegere a fundamentelor sale, respectiv, prezentul studiu va avea drept scop evidențierea particularităților acestui concept mai mult din perspectiva dreptului civil, făcând apel la doctrina străină, în special la cea franceză, italiană, germană, română, precum și la istoria instituției caducității cu influențele pe care le-a suferit de-a lungul timpului din partea dreptului francez, celui italian, german, precum și a celui din spațiul românesc.*

Cuvinte-cheie: *concept de caducitate, drept privat roman, drept francez, drept italian, drept german, doctrina străină, spațiu românesc.*

Introducere. Prima apariție a instituției caducității se atestă în dreptul privat roman, unde avea o aplicabilitate limitată și era reglementată doar în instituția testamentelor și donațiilor, respectiv era prezentă doar în dreptul civil.

Odată cu dezvoltarea necesităților sociale ale omenirii și conturarea unor noi realități juridice în perioada modernă și contemporană, majoritatea statelor lumii au introdus și au extins conceptul de caducitate în legislațiile lor interne, schimbându-i atât semnificația, interpretarea, cât și domeniul de aplicabilitate.

Paralel, realizând o analiză asupra evoluției doctrinare a conceptului de caducitate, vom constata faptul că majoritatea definițiilor propuse de către autorii citați *infra* acoperă doar domeniul dreptului civil, prin urmare, acestea nu se referă la actul administrativ, nu are implicații directe în sfera dreptului administrativ.

Rezultate obținute și discuții. În vederea realizării studiului dat, au fost utilizate diverse metode de cercetare, cum ar fi metoda istorico-juridică, metoda comparativă de analiză, metoda logică prin aplicarea procedeelelor de deducție și sinteză.

---

¹ Ștefan BELECCIU, dr în drept, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, e-mail: stefan31belecciu@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0786-8713>

² Valeria BEJENARI, doctorandă, asist. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, e-mail: valeria.bejenari20@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2118-2379>

În continuare, vom trasa principalele abordări conceptuale ale caducității din literatura de specialitate străină, cu trimeri la codurile civile din mai multe jurisdicții europene, și nu doar.

Imperiul Roman. Originea reală și apropiată din punct de vedere juridic a conceptului de caducitate, se atestă, fără îndoială, în dreptul roman, în care a avut o aplicare sporită în legătură cu evoluția liberalităților caduce, ultimele având drept scop moralizarea obiceiurilor romane și creșterea natalității, aflate într-o continuă decădere în acea perioadă.

Originea istorică a caducității începe odată cu adoptarea Legilor Caducare. Eugenio Petit ne comentează că, guvernul roman condus de către Augustus, în anul 27 î.e.n, pentru a fortifica statul imperial, slăbit din punct de vedere economic și confruntat cu corupția în rândul obiceiurilor romane - permanența exagerată a celibatului și abandonului ideii de concepere a fiilor legitimi, a introdus un șir de reforme legale, denumite Legile Caducare, care în esență erau *Lex Julia de Maritandis* și *Lex Papia Poppaea*. Ca suplimente la aceste legi, a fost introdusă *Lex Julia de Adulteris*, care la rândul său, pedepsea adulterul și violul.

Legile *Julia de Maritandis Ordinibus* și *Papia Poppaea* reglementau starea civilă, căsătoria și divorțul și au fost aplicate celibatarilor, care erau considerați cei necăsătoriți și fără copii, dar Legea *Julia* îi priva la modul absolut de liberalitățile transmise prin testament sau prin legat. Pe așa-numiții „*orbis*”, considerați cei căsătoriți, dar neavând copii legitimi, Legea *Papia Poppaea* îi sancționa cu caducitatea mai multor liberalități, în proporție de 50%. Așa-numiții „*patres*”, considerați cei căsătoriți și care aveau cel puțin un copil, beneficiau de părțile caduce, fiindu-le acordată „*Jus Caduca vindicandi*”.

Aceste Legi Caducare menționate *supra*, luau drepturile succesoriale ale celor care nu se căsătoreau (ale celibatarilor) până la o anumită vârstă, bunurile revenind statului. Interesul instituției era de a crea venituri statului, pe de o parte, iar pe de altă parte – de a crea greutatea vânzătorilor de succesiuni și de a fortifica cât mai puternic celula familială în societatea romană.

Caducitatea opera în aceste legi ca o sancțiune pentru celibatarii care nu se căsătoreau, pentru *orbis* – care nu lăsau descendenți, adică se traducea ca o privare de dreptul la liberalitățile testamentare instituite în favoarea lor, din cauza omiterii conduitei prescrise de legiuitorul roman.

În ceea ce-i privește pe *patres*, ei aveau anumite beneficii, în cazul în care configura ca comoștenitori împreună cu celibatarii sau *orbis*, crescându-și porțiunile lor cu părțile caduce ale infractorilor.

În această ordine de idei, este important de a menționa proveniența termenului de „caducitate” - de la latinescul „*caducus*” – „care cade”, de unde rezultă că instituția caducității constituie situația sau modalitatea prin care un act, valabil încheiat, își pierde valabilitatea sau, mai bine spus, „cade” din cauza unor împrejurări în principiu neprevăzute și exterioare.

Franța. După introducerea și aplicarea conceptului de caducitate în dreptul roman, juriștii francezi l-au introdus atât în doctrină, cât și în legislația franceză, în mod special în Codul civil Napoleonian, realizat sub îndrumarea lui Napoleon I în anul 1804 pe vremea Primului Imperiu Francez.

Pentru început, vom accentua rolul operei juristului francez Robert-Joseph Pothier privind lărgirea spectrului de aplicabilitate a instituției caducității. Din comentariile realizate de către juristul Italiano Jorge Giorgi asupra operei lui Pothier, considerăm important de a fi menționate următoarele: „În vechiul drept francez Pothier a găsit germenii caducității”; „Legea, spunea Pothier, reglementează termenul prevăzut, numai ca o comoditate pentru debitor, este, așadar corect și firesc, ca acesta din urmă să suporte caducitatea prestației, atât timp cât condițiile economice în virtutea cărora se presupune că au fost acordate creditorului, să dispară”.

La elaborarea Codului civil francez, autorii au fost influențați de opera lui Robert-Joseph Pothier și au introdus în legislație conceptul de caducitate, fiind instituită ca o instituție juridică completă, aplicată ca o sancțiune testamentelor și legatelor. Pentru a înțelege semnificația instituției caducității, reglementată în acea perioadă istorică, este necesar de a face referire la câteva articole din Codul civil francez. În conformitate cu prevederile articolului 1039, „Orice dispoziție testamentară este caducă dacă persoana în favoarea căreia s-a făcut nu supraviețuiește testatorului”;

articolul 1040: „Orice dispoziție testamentară realizată sub o condiție care depinde de un eveniment incert, când intenția testatorului este ca dispoziția să nu fie executată în timp ce evenimentul nu apare, va fi considerată caducă dacă moștenitorul desemnat sau legatarul decedează înainte de îndeplinirea condiției”; articolul 1043: „Orice dispoziție testamentară este caducă atunci când moștenitorul desemnat sau legatarul o refuză sau este în incapacitatea de a o recepționa”.

În legislația franceză din epoca modernă, conceptul de caducitate a mai fost identificat cu alte concepte, care în esență aveau o semnificație asemănătoare, dar urmăreau aceeași finalitate. Legiuitorul francez, în codul napoleonian, a utilizat lexemul „Déchéance”, aplicându-l termenelor extinctive care se diferențiau, în esență, de prescripție și care nu erau reglementate prin prisma principiilor acestei ultime instituții juridice.

Printre autorii care au interpretat Codul civil francez se enumeră Raymond-Théodore Troplong, președinte al Senatului Francez în perioada 1852-1869. Comentând articolul 1039 al actului legislativ menționat *supra*, Troplong afirmă că „cuvântul „caducitate” își are originile în literatura latină înainte de Legile Caducare ale împăratului Augustus, având semnificație identică.

Un alt autor care a analizat caducitatea și a făcut o paralelă dintre caducitate și alte instituții asemănătoare este Baudry Lacantinerie et Tissier, trasându-i esența în următoarea modalitate: „Prescripția însăși, prin natura sa, se distinge ușor de caducitate, care rezultă din expirarea termenelor acordate de lege, prin acord sau de către judecător, fie pentru exercitarea unei opțiuni, fie pentru plata unei obligații, fie pentru executarea unei prestații”.¹

Doctrina franceză, expusă și de către juristul Demolombe, referindu-se la conceptul de „caducitate”, afirma că „este un cuvânt tehnic, care descrie anumite circumstanțe în care o dispoziție testamentară, fiind valabilă și irevocabilă, nu produce niciun efect juridic și „cade” pur și simplu”. În acest sens, în lucrările sale cita diferite sintagme ale lui Ulpian, care spunea: *caducum appellatur veluti cacid abeo*”.

Un alt autor francez care a comentat conceptul de „caducitate” a fost Aubry et Rau, care afirma că, totodată, caducitatea este aplicabilă donațiilor dintre soți, în cazul predecesului soțului donatar, dacă obiectul bunurilor sunt prezente și nu viitoare².

Actualmente, în dicționarele franceze de specialitate, pot fi găsite următoarele definiții ale noțiunii de caducitate: „Stare de non-valoare la care se găsește redus un act inițial valabil, cauzată de faptul că condiția care i-a suspendat deplina sa eficacitate nu s-a mai împlinit, prin efectul unui eveniment posterior, dispariția actului operând de plin drept, prin simplul fapt al neîndeplinirii condiției” (Cornu, 1996, p. 116); „Stare a unui act juridic valabil, dar lipsit de efecte, din cauza survenirii unui fapt posterior nașterii sale” (Guillien, Vincent, 1999, p. 76); „Caracter al unui act juridic lipsit de efecte, în virtutea unor circumstanțe care îi sunt posterioare” (15, 1998, p. 90).

O primă precizare care trebuie făcută este aceea că, deși toate definițiile citate se referă la un act juridic, creând astfel impresia că ele sunt aplicate tuturor acestor acte, în realitate, aceste definiții acoperă doar domeniul dreptului privat civil, aspect care fie este menționat ca atare, între paranteze, chiar la începutul definițiilor respective, atunci când este vorba despre definițiile din dicționarele de specialitate, fie că se deduce fără dubii din faptul că operele citate aparțin dreptului civil. Niciuna dintre acestea nu se referă, prin urmare, la actul administrativ, nu are implicații directe în sfera dreptului administrativ (Podaru, 2019, 25-26).

Italia. Dreptul francez a servit drept model de inspirație și perfecționare a majorității instituțiilor juridice reglementate, astfel caducitatea s-a extins, practic, la nivel global, în legislațiile tuturor statelor. Spre exemplu, legiuitorul italian, de asemenea, a introdus în Codul civil termenul de caducitate. Totuși, îi atribuie un alt concept, cum ar fi „decadenza” (decădere), iar acest moment ni-l

---

¹ La prescription proprement dite se distingue facilement, et par sa nature *même*, des déchéance, résultant de l'expiration des délais accordés par la loi, par la convention, ou par le juge, soit pour l'exercice d'une option ou d'une faculté quelconque, soit pour le paiement d'une obligation ou l'exécution d'une condamnation.

² „Les donations entre époux, ayant pour objet des biens présents, ne deviennent pas, en général, caduques par le prédécès de l'époux donataire”.

exprimă juristul Jorge Giorgi în următoarea modalitate: „Termenele fixate de către judecător, prin acord sau prin testament, produc „decădere” sau lipsă de forță juridică ceea ce ține de acțiune”.

Același autor, comentând opera lui Módica – autor al unui tratat despre caducitatea din dreptul italian, afirmă că Módica definește caducitatea în felul următor: „Sfârșitul acțiunii din cauza neexercitării dreptului în termenul stabilit peremptoriu de lege, prin sentință, prin acord sau prin testament”.

Un alt jurist italian Trabucchi ne vorbește despre „decădere” și afirmă că acesta reprezintă un concept similar cu prescripția, de aceea, o distincție între ele nu este întotdeauna simplu de realizat¹ (Trabucchi, 1946, p. 110).

În schimb, autorul italian Ruggiero ne vorbește în textele sale despre caducitate (caducita) și afirmă următoarele: „Caducitatea reprezintă ineficacitatea unei dispoziții testamentare din cauza unei situații neprevăzute, a unui obstacol care nu exista în momentul întocmirii testamentului, și chiar dacă dispoziția testamentară e perfect valabilă, din cauza obstacolului întâlnit ea nu poate produce eficacitate” (Ruggiero, 1953, p. 692-3).

Germania. Abordarea conceptuală a caducității se cristalizează în Germania la mijlocul secolului al XIX-lea, în lucrările lui Fick, Demelius și Unger care au încercat să ofere o explicație referitor la funcționarea și aplicarea termenelor.

Juristul german Andreas Von Tuhr a confirmat această manifestare afirmând că „caducitatea *ipso jure* este aplicată atât la pierderea unui drept, cât și la cesiunea unei relații juridice” (Von Tuhr, 1948, p. 160).

Totuși, sistematizarea caducității a fost posibilă abia atunci când Alexander Grawein a publicat lucrarea „Verjährung und Gesetzliche Befristung” (se poate traduce ca „Prescripția și termenele legale”) în anul 1880, realizând o analiză comparativă între evoluția mai multor instituții juridice pe parcursul timpului.

Spania. În aceeași ordine de idei, profesorul universitar Bernardo Gómez Corraliza, în tratatul său despre caducitatea în dreptul spaniol, citează construcția teoretică a caducității a lui Alexander Grawein, oferind anumite trăsături caracteristice acestei instituții în următorul paragraf: „*Există drepturi cărora le este deja acordată o durată limitată la naștere și care, prin urmare, odată cu sfârșitul termenului de „viață” se sting de la sine, fără ca să fie necesară intervenția unei cauze obișnuite de stingere, adică un fapt anulador de drepturi. Cauza stingerii unui drept temporar nu este în afara acestuia, nu-și exercită influență din exterior; ci este în legea însăși, în limitarea ei temporală, în lipsa puterii de a supraviețui unui dies fatalis. Termenul unui drept temporar este o conjuncție (erlöschen) în adevăratul sens al cuvântului, nu o abolire (aufgehobenwerden); căci cel care și-a epuizat puterea de a subzista nu are nevoie și nici nu poate din cauza unei cauze externe*” (Corraliza, 1990, p. 33)

În dreptul spaniol, pe lângă reglementările caducității în materia testamentelor, instituția caducității se aplică în diferite domenii, cum ar fi la înregistrările din Registrul Public, la drepturile de proprietate industrială, etc.

Argentina. Un alt autor Doménico Barbero, ne vorbește despre caducitate afirmând că: „În afară de posibilitatea și de modalitățile de revocare prin voința testatorului, există, de asemenea, o revocare de drept prin voința legii, denumită caducitate” (Barbero, 1967, p. 308). După cum observăm, acest autor identifică caducitatea ca o revocare de drept.

Autorul Raymundo Salvat ne spune că „luând semnificația caducității într-un sens mai larg, putem menționa următoarele cazuri: termenul pentru exercitarea dreptului de recuperare a bunului imobil vândut cu pact de răscumpărare; termenul pentru reclamarea pagubelor și daunelor pentru lipsa de îndeplinire a unei promisiuni privind acordarea unui împrumut oneros; termenul acordat celui care renunță la moștenire pentru a ataca în instanța de judecată anularea renunțării sale din motivele stabilite de lege...” (Salvat, 1956, p. 686).

---

¹ La decadenza, il cui concetto e simile a quello della prescrizione e dal quale, pertanto, una distinzione non risulta sempre facile.

În legislația din Argentina s-a aplicat în diverse instituții, după cum ne comentează enciclopediștii de la Omeba¹. În afară de cazurile menționate în Spania, este aplicată în concesiunile de activități miniere, în serviciile publice, la ipotecă, în patente și mărci, etc.

În **legislația mexicană**, conceptul de caducitate a fost introdus pentru prima dată în Codurile civile din 1870 și 1884, fiind aplicat testamentelor, dar în materie procesuală, în codurile din 1872, 1880 și 1884 respectiva instituție juridică a fost ignorată.

România. În dreptul civil, termenul de „caducitate” este definit de unii autori ca fiind „lipsa de eficacitate a unui act juridic, determinată de un eveniment independent de voința sau de culpa părților, care survine după încheierea valabilă a actului și care împiedică, în mod obiectiv, producerea efectelor sale” (Mureșan, Ursa, 1980), sau de către un alt autor, ca fiind „lipsa de efecte a unui act juridic prin intervenirea unor cauze ulterioare momentului încheierii acestuia și independent de voința autorului său” (Cosmovici, 1994, p. 139).

Dacă ar fi să ne referim în continuare la abordările doctrinare ale caducității din dreptul civil, atunci remarcăm că se utilizează conceptul de caducitate, exclusiv în cazul actelor unilaterale: oferta, respectiv legatul. Abia la începutul anilor 2000 și sub influența doctrinei franceze, profesorul D. Chirică extinde aplicabilitatea noțiunii și la contracte (Chirică, 2002). În rest, în domeniul contractual, este folosită în loc de caducitate sintagma „imposibilitate fortuită de executare”.

Paralel, făcând o analiză asupra întregului drept public, noțiunea de caducitate rămâne aproape necunoscută. Mai întâi, profesorul Tudor Drăganu o utilizează în dreptul constituțional, atunci când face referire la încetarea efectelor ordonanțelor de Guvern nesupuse aprobării Parlamentului până la împlinirea termenului de abilitare (Drăganu, 1998, p. 135).

Mai apoi, autorul Ovidiu Podaru elaborează propriile sale definiții ale caducității în dreptul administrativ, referindu-se la cele două subcategorii ale caducității, mai exact: caducitatea absolută și caducitatea relativă. Așa cum caducitatea absolută și cea relativă diferă destul de mult în ceea ce privește efectele lor, deși cauzele și fundamentul sunt identice, același autor definește fiecare subcategorie în parte, astfel:

„a) caducitatea absolută: acea stare a unui act administrativ care, determinată de intervenția unei împrejurări de fapt (în principiu, o schimbare de circumstanțe), străină voinței autorului actului, determină singură ieșirea informală din vigoare a actului în cauză, fie că acesta a produs, fie că nu a produs încă efecte juridice;

b) caducitatea relativă: acea stare a unui act administrativ, cauzată de intervenția unei împrejurări de fapt, care, doar dublată de constatarea ei prin manifestarea de voință a organului competent, determină ieșirea din vigoare a actului în cauză” (Podaru, 2019, p. 46).

Ceea ce ține de legislația internă a României, este important de a menționa că instituția caducității se regăsește în Codul civil al României sub forma următoarelor reglementări normative:

„Articolul 1030. Caducitatea donațiilor

Donațiile făcute viitorilor soți sau unuia dintre ei, sub condiția încheierii căsătoriei, nu produc efecte în cazul în care căsătoria nu se încheie.

Articolul 1048. Caducitatea testamentelor privilegiate

(1) Testamentul privilegiat devine caduc la 15 zile de la data când dispunătorul ar fi putut să testeze în vreuna dintre formele ordinare. Termenul se suspendă dacă testatorul a ajuns într-o stare în care nu îi este cu putință să testeze.

(2) Prevederile alin. (1) nu se aplică dispoziției testamentare prin care se recunoaște un copil.

Articolul 1071. Caducitatea legatului

Orice legat devine caduc atunci când:

a) legatarul nu mai este în viață la data deschiderii moștenirii;

b) legatarul este incapabil de a primi legatul la data deschiderii moștenirii;

---

¹ Enciclopedia juridică Omeba reprezintă un efort editorial singular și coerent, destinat exclusiv profesioniștilor din domeniul juridic din America Latină. Este alcătuit din 37 de volume, 26 de volume de bază plus 9 anexe.

- c) legatarul este nedemn;
- d) legatarul renunță la legat;
- e) legatarul decedează înaintea împlinirii condiției suspensive ce afectează legatul, dacă aceasta avea un caracter pur personal;
- f) bunul ce formează obiectul legatului cu titlu particular a pierit în totalitate din motive care nu țin de voința testatorului, în timpul vieții testatorului sau înaintea împlinirii condiției suspensive ce afectează legatul.

Articolul 1195. Caducitatea ofertei

(1) Oferta devine caducă dacă:

a) acceptarea nu ajunge la ofertant în termenul stabilit sau, în lipsă, în termenul prevăzut la art. 1.193 alin. (1);

b) destinatarul o refuză.

(2) Decesul sau incapacitatea ofertantului atrage caducitatea ofertei irevocabile numai atunci când natura afacerii sau împrejurările o impun” (4).

În acest context, făcând referire la dreptul public, considerăm oportun de a oferi un exemplu din România de caducitate a actului prin abrogarea actului de bază, și anume Ordinul nr. 53/1999 al Ministerului Finanțelor privind aprobarea soluțiilor pentru aplicarea unitară a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/1998 și ale Ordonanței de Guvern nr. 1/1999 (7). Acesta a fost emis în aplicarea Ordonanței nr. 1/1999 pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 82/1997 privind regimul de accizelor și al altor impozite indirecte (6). Aceasta însă a fost respinsă prin Legea nr. 81/2000 privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 82/1997 privind regimul de accizelor și al altor impozite indirecte (5). Or, de vreme ce Ordinul nr. 53/1999 nu se poate spune că ar conține norme contrare Legii nr. 81/2000, căci aceasta din urmă conține un singur articol, prin care se dispune abrogarea Ordonanței nr. 1/1999, singura soluție acceptabilă ar fi caducitatea acestuia (Podaru, 2019, p. 365).

Republica Moldova. La etapa actuală, aplicabilitatea instituției caducității în dreptul privat rămâne a fi una rudimentară pentru Republica Moldova. De asemenea, în întreg dreptul public, noțiunea de caducitate este aproape necunoscută. De aceea, este firesc să detectăm atât locul și modul de percepere a caducității în sistemul de drept național, cât și modul de utilizare a caducității de către practica judiciară.

Odată cu intrarea în vigoare a Codului civil al Republicii Moldova (1) în anul 2002, conceptul de caducitate era menționat, la nivel național, doar în articolul 686 al actului normativ citat, reglementând caducitatea ofertei prin următoarea dispoziție: „*Oferta devine caducă dacă nu a fost acceptată în termen sau dacă este respinsă*”.

Totodată, putem desprinde noțiunea de „caducitate” în dreptul privat din analiza practicii judiciare, mai exact din conținutul punctului 3.2. al *Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.1 din 07.07.2008 cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a legislației ce reglementează nulitatea actului juridic civil*, care explică faptul că „prin caducitate se înțelege ineficacitatea care lovește un act juridic valabil ce nu a produs încă efecte și care se datorează unui eveniment survenit după formarea valabilă a actului și independent de voința autorului” (2, p. 4).

Abia în anul 2019, ținându-se cont de ultimele evoluții legislative pe plan internațional și european, a fost posibilă republicarea Codului civil al Republicii Moldova - un important pas înainte și un efort de amploare pe calea modernizării infrastructurii juridice naționale și aducerea acesteia în linia celor mai moderne reglementări utilizate pe plan internațional, totodată ținând cont de problemele interpretării și aplicării redacției vechi a Codului civil. Prin operarea modificărilor și completărilor la Codul civil, instituția caducității și-a extins domeniul de aplicabilitate, sub forma următoarelor reglementări normative:

„Articolul 2208. Caducitatea dispoziției testamentare în folosul soțului

(1) Dispoziția testamentară prin care testatorul l-a desemnat moștenitor pe soțul său **este caducă** în cazul în care căsătoria este nulă sau a fost desfăcută înaintea decesului testatorului. Se asimilează desfăcerii căsătoriei cazul în care la momentul decesului testatorul depusese o acțiune de divorț, a

recunoscut acțiunea în divorț depusă de celălalt soț sau a depus cerere de divorț conform legii. Aceeași regulă se aplică și în cazul în care testatorul putea cere nulitatea căsătoriei și a intentat o acțiune în acest sens.

(2) Dispoziția testamentară **nu este caducă** dacă se prezumă că testatorul ar fi făcut-o și în condițiile indicate la alin. (1).

Articolul 2388. Caducitatea testamentului sau a dispoziției testamentare.

În afară de alte cazuri prevăzute de lege, testamentul sau dispoziția testamentară **devine caducă** în măsura în care:

a) persoana în folosul căreia a fost întocmit testamentul a decăzut din dreptul la moștenire conform art. 2176;

b) bunul testat a pierit în totalitate după întocmirea testamentului, dar înainte de moartea testatorului, indiferent de cauza pieririi;

c) bunul testat este înstrăinat de către testator în timpul vieții sau nu i-a aparținut;

d) încalcă rezerva succesorală” (1).

Bazându-ne pe cele expuse anterior, este necesar de accentuat faptul că, până în ziua de astăzi, niciun act normativ din Republica Moldova nu oferă o definiție legală a caducității în dreptul privat, cu atât mai mult dacă ne referim la caducitatea în dreptul public. Drept urmare, a revenit doctrinei juridice sarcina definirii și analizării naturii juridice a caducității.

Concluzii. După ce am trecut în revistă evoluția conceptului de caducitate în doctrina internațională, atât în cea civilă, cât și în cea administrativă, în dreptul din spațiul românesc, dar și în sistemele străine de drept, cu precădere în cel francez, german, italian, spaniol, în final vom încerca să formulăm câteva concluzii preliminare.

O primă concluzie: nu există o viziune unitară, o concepție încheagată asupra conceptului de caducitate la nivel internațional.

A doua concluzie: în doctrina română de specialitate, se atestă o diferență enormă între studiile privind caducitatea în dreptul privat și în dreptul public. Mai exact, dacă în dreptul privat, aceasta își are locul său, în dreptul administrativ caducitatea nu este încă utilizată.

A treia concluzie se raportează la cadrul normativ al Republicii Moldova și, prin urmare, la aplicabilitatea instituției caducității în legislația civilă versus în legislația administrativă. Dacă Codul civil al Republicii Moldova reglementează anumite situații când poate interveni de drept caducitatea, și aici ne referim la actele juridice civile, atunci Codul administrativ al Republicii Moldova (3) nu conține absolut nicio prevedere vis-a-vis de instituția caducității, nici măcar nu oferă o definiție legală a caducității actului administrativ.

Referințe:

1. Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 06.06.2002. Republicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 66-75 din 01.03.2019 art.132.
2. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.1 din 07.07.2008 cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a legislației ce reglementează nulitatea actului juridic civil. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2009, nr. 4-5.
3. Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116 din 19.07.2018. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 309-320 din 17.08.2018.
4. Legea nr. 287 privind Codul civil al României din 17.07.2009. Republicat în: Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din 24.07.2009.
5. Legea nr. 81/2000 privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 82/1997 privind regimul de accizelor și al altor impozite indirecte. Publicată în: Monitorul oficial al României nr. 215 din 16.05.2000.
6. Ordonanța Guvernului nr. 1/1999 pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 82/1997 privind regimul de accizelor și al altor impozite indirecte Publicată în: Monitorul oficial al României nr. 5 din 14.01.1999.

7. Ordinul nr. 53/1999 al Ministerului Finanțelor privind aprobarea soluțiilor pentru aplicarea unitară a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/1998 și ale Ordonanței de Guvern nr. 1/1999. Publicat în: Monitorul oficial al României nr. 26 din 25.01.1999.
8. Barbero D. (1967). Sistema de Derecho Privado, Tomo V, Ediciones Jurídicas Europa, América, Buenos Aires.
9. Cornu G. (1996). Vocabulaire juridique, PUF, Paris.
10. Corraliza B. G. (1990). La caducidad, Editorial Montecorvo, Madrid.
11. Cosmovici P. M. (1994). Drept civil. Introducere în dreptul civil, Editura All, București.
12. De Ruggiero R. (1953). Instituzioni Di Diritto Civile. Volumen III, Casa Editrice Giuseppe Principato Massina Milano.
13. Drăganu T. (1998). Drept constituțional și instituții politice. Tratat elementar, vol. II, Editura Lumina Lex, București.
14. Guillien R., Vincent J. (1993). Lexique de termes juridiques, 9e éd., Dalloz, Paris.
15. Le droit de A à Z – Dictionnaire juridique pratique, 3e éd., (1998). Editions Juridiques Européennes, Paris.
16. Mureșan M., Ursa V., ș.a. (1980). Dicționar de drept civil, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
17. Podaru O. (2019). Caducitatea actului juridic în dreptul public, Editura Hamangiu, București.
18. Salvat R. M. (1956). Tratado de Derecho Civil Argentino, Obligaciones en General. Tomo III, Tipográfica Editora Argentina, Buenos Aires.
19. Trabucchi A. (1946). Instituzioni di Diritto Civile, 3^a, Edizione Tipografica Editrice la Garangila, Padova.
20. Von Tuhr. (1948). Derecho Civil, Vol. III, Ed. Depalma, Buenos Aires.